

Голас Радзімы

№ 35 (1969)
28 жніўня 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

Тысячы дыпламаваных спецыялістаў: штурманаў — памочнікаў механікаў, матарыстаў, рулявых, кранаўшчыкоў партальных кранаў, якія працуюць у рачным флоте Беларусі, падрыхтавала Гомельскае сярэдняе прафесійна-тэхнічнае вучылішча. Прафесія рачніка вельмі папулярная. У адной са старэйшых навучальных устаноў рэспублікі створаны выдатныя ўмовы для вучобы і адпачынку. На Сожы і Нёмане, Дняпры і Прыпяці, Бярэзіне і Заходняй Дзвіне працуюць выпускнікі гэтага вучылішча. З усіх канцоў Беларусі прязджае моладзь вучыцца ў Гомель.

НА ЗДЫМКУ: будучыя рачнікі І. КРОТАЎ, Д. ГАЙДАШ, А. ГАРДЗІЕВІЧ, Г. КІРПА.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ЗАЯВА

Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ПА САВЕЦКАМУ ТЭЛЕБАЧАННЮ

Добры вечар, дарагія таварышы!

На сённяшняй сустрэчы з вамі я хацеў бы зрабіць заяву па адной з ключавых праблем міжнароднай палітыкі.

Некалькі дзён назад—6 жніўня— скончыўся тэрмін савецкага аднабаковага мараторыя на ядзерныя выпрабаванні, якога, як вядома, Савецкі Саюз строга прытрымліваўся на працягу года.

На чым грунтавалася, чым дыктавалася гэта няпростое, надзвычай адказнае і, я скажу бы, цяжкае для нас рашэнне?

Коротка кажучы—на рэальнасцях ядзерна-касмічнай эры.

У чым яны заключаюцца? Як мы іх бачым?

Першае. Нагрувашчаны горы ядзернай і ўсякай іншай зброі, і, тым не менш, гонка ўзбраенняў не слабее, а паскарае свой бег; павялілася небяспека пераносу яе ў космас; ідзе фарсіраваная мілітарызацыя ЗША і ўсяго натаўскага блока. Важна падкрэсліць, што тэмпы развіцця ваеннай тэхналогіі настолькі высокія, што яны ўсё менш пакідаюць народам, дзяржавам і палітыкам часу для ўсведамлення рэальнай небяспекі, скарачаюць магчымасці чалавецтва спыніць спаўзненне да ядзернай бездані. Марудзіць нельга, інакш паявіцца настолькі выдасканаленыя сістэмы ўзбраенняў, што дагаварыцца аб кантролі над імі будзе наогул немагчыма.

Абстаноўка становіцца ўсё больш нецярпімай. Сёння мала захаваць існуючыя дагаворы, неабходны буйныя практычныя крокі, здольныя асцідзіць мілітарызм і павярнуць развіццё падзей да лепшага. «Раўнавага страху» перастае быць фактарам стрымлівання. І не толькі па той прычыне, што страх наогул—не дарадчык розуму і можа штурхнуць на непрадказальныя па сваіх выніках дзеянні. Ён, гэты страх,— прамы ўдзельнік гонкі ўзбраенняў: ўзмацняючы недавер'е і падазрэнні, ён утварае заганны круг нагнавання напружанасці. Прыкладаў таму няма.

Цяпер усім стала ясна, ясна, што старыя ўяўленні аб вайне як сродку дасягнення палітычных мэт аджылі свой век. У ядзерную эпоху гэтыя жывыя сябе догматы жыцця палітыку, якая можа прывесці да сусветнага пажару.

Другое. Наша рашэнне аб мараторыі грунтавалася на прыхільнасці сацыялізму як грамадскага ладу да справы міру, глыбокім разуменні яго адказнасці за лёс цывілізацыі. Савецкі Саюз як сацыялістычная дзяржава, як ядзерная дзяржава, лічыць сваім высокім абавязкам зрабіць усё, што ад яго залежыць, каб зберагчы мірную будучыню для планеты.

Наша імкненне перавесці ход міжнароднага развіцця на рэйкі разрадка адпавядае нашай філасофіі, нашай сацыялістычнай маралі. А ў ядзерны век выратаванне зямлі ад атамнай гібелі—задача агульначалавечая, справа ўсіх народаў.

Трэцяе. Сучасны свет складаны, разнастайны і супярэчлівы. І ў той жа час ён аб'ектыўна становіцца ўсё больш узаемазалежным і цэласным. Гэту асаблівасць чалавечага супольніцтва канца XX стагод-

дзя нельга не ўлічваць у знешняй палітыцы, калі будаваць яе рэалістычна. Інакш не будзе нармальнага міжнароднага адносінаў, інакш яны асуджаны на ліхаманку, а ў канчатковым выніку—на катастрофічную канфрантацыю.

Даядзернае мысленне па сутнасці страціла сваё значэнне 6 жніўня 1945 года. Сёння нельга забяспечыць уласную бяспеку без уліку бяспекі іншых дзяржаў і народаў. Не можа быць сапраўднай бяспекі, калі яна неаднолькава роўная і ўсеабдымна. Думаць інакш, значыць знаходзіцца ў свеце ілюзій, у свеце самападману.

Новае мысленне, у якім мае патрэбу сучасны свет, несумяшчальнае з уяўленнем аб ім і як аб чыёй бы там ні было вочыне, спробамі «ашчаслівіць» іншых сваёй апекай і павучаннямі, як каму сябе паводзіць і які шлях выбраць—сацыялістычны, капіталістычны або іншы.

Савецкі Саюз лічыць, што кожны народ, кожная краіна маюць права распараджацца сваім лёсам, сваімі рэсурсамі, суверэнна вызначаць сваё сацыяльнае развіццё, адстойваць уласную бяспеку і ўдзельнічаць у арганізацыі ўсеабдымнай сістэмы міжнароднай бяспекі.

Для сённяшняга свету характэрна абстрактнае і глабальнае праблем. Іх не вырашыць, не аб'яднаўшы намаганняў усіх дзяржаў і народаў. Асваенне космасу і акіянічных глыбін, экалогія і эпідэмія, галеча і адсталасць—усё гэта рэальнасці веку, якія патрабуюць міжнароднай увагі, міжнароднай адказнасці і міжнароднага супрацоўніцтва. Такім чынам, многія новыя сусветныя працэсы звязаны ў тугі вузел. І тут разбраенне магло б адыграць велізарную ролю, вызваліўшы значную частку сродкаў, інтэлектуальных, тэхнічных патэнцыялаў для патрэб стварэння.

Нашу знешнюю палітыку натхняе тое, што ўсюды ў свеце ўсведамасці народаў, палітычных, грамадскіх сіл самай рознай арыентацыі і светапоглядаў усё больш трывала замацоўваецца перакананне: на карту пастаўлена само існаванне чалавечага роду, настаў час рашучых і адказных дзеянняў. Ён патрабуе гранічнай мабілізацыі розуму і разважнага сэнсу.

Дзве трагедыі, звязаныя з

тэхнікай ядзерна-касмічнага веку, здарыліся ў апошні час: гібель экіпажа «Чэленджэра» і аварыя на Чарнобыльскай атамнай станцыі. Яны ўзмацнілі трывогу, жорстка напамілі, што людзі яшчэ толькі асвойваюцца з тымі фантастычна магутнымі сіламі, якія самі ж выклікалі да жыцця, яшчэ толькі вучацца ставіць іх на службу прагрэсу. Гэты падзеі паднеслі прадметны ўрок таго, што адбудзецца, калі будзе пушчана ў ход ядзерная зброя.

Усім, але перш за ўсё дзяржаўным дзеячам, неабходна атрымаць з гэтага канкрэтныя і відавочныя ўрокі. Галоўны, бадай, самы галоўны ўрок заключаецца ў тым, што створаная чалавекам зброя ніколі не павінна быць прыменена і што сёння проста самагубна будаваць міждзяржаўныя адносіны на ілюзіі дасягнення перавагі ў страшных сродках знішчэння.

Поўнасцю ліквідаваць іх—вось адзіны шлях да сапраўднага міру. Стаць на такіх шляхах—значыць здаць гістарычны экзамен на сталасць. Гэта датычыць усіх палітычных лідэраў, на долю якіх выпала такая высокая агульначалавечая місія.

Трэба навучыцца мужна глядзець фактам у вочы: спецыялісты падлічылі, што выбух самага маленькага ядзернага зарада па сіле радыяцыйнага роўны тром Чарнобылям. Хутчэй за ўсё, гэта так і ёсць. І раз так, то значыць, выбух нават малой часткі накопленнага ядзернага арсенала ўжо стане катастрофай, і катастрофай непараўнай. І калі хтосьці ўсё ж асмеліцца нанесці першы ядзерны ўдар, то сам асудзіць сябе на пакутлівую смерць—і нават не ад удару ў адказ, а ад вынікаў узрыву ўласных боегалоў.

Гэта—не прапаганда, не палітычная імправізацыя, не нагнаванне «страхаў», гэта рэальнасць, абв'яргаць якую проста безадказна, а не ўлічваць—злачына.

Аб'ектыўны і сумленны аналіз усіх гэтых рэальнасцей дыктую іншыя падыходы да сусветнай палітыкі. На іх заснаваны прынцыповыя вывады, якія зроблены намі ў апошні час, асабліва, — на XXVII з'ездзе КПСС.

На разуменні глыбокіх змен у свеце і будзеца савецкая знешняя палітыка, уключаючы пытанні разбраення.

Мы лічым, што савецкія прапановы ад 15 студзеня гэтага года аб ліквідацыі ядзернай зброі ва ўсім свеце к 2000 году поўнасцю адпавядаюць патрабаванням эпохі.

Мы правілі гатоўнасць да пошуку кампрамісных развязак тых праблем, якія выклікаюць спрэчкі і падазрэнні.

Савецкі Саюз паклаў пакет канструктыўных прапановаў на стол савецка-амерыканскіх перагавораў па ядзерных і касмічных узбраеннях.

Разам з нашымі саюзнікамі па Варшаўскаму Дагавору ўнесены комплекс мер па скарачэнню ўзброеных сіл і звычайных узбраенняў у Еўропе ад Атланта да Урала. І ў гэтай галіне мы хочам руху наперад—сумеснага і паслядоўнага—да больш нізкіх і менш небяспечных узроўняў ваеннага процістаяння.

Новыя прапановы ўнесены па хімічнай зброі, што, на нашу думку, дазваляе яшчэ да канца года або ў наступным годзе падпісаць канвенцыю аб забароне хімічнай зброі і ліквідацыі яе запасаў, а таксама прамысловай базы яе вытворчасці.

На стагольмскай канферэнцыі сацыялістычных краін, канструктыўна супрацоўнічаючы з іншымі ўдзельнікамі, многа зрабілі для знаходжання развязак па такіх ключавых пытаннях, як непрымяненне сілы, паведамленне аб ваенных вучэннях і перамяшчэнні войск, абмен штогадовымі планамі ваеннай дзейнасці, запрашэнне назіральнікаў, праверка.

Мы выступілі з шырокай платформай забеспячэння бяспекі і супрацоўніцтва ў Азіяка-Ціхаакіяніскім рэгіёне і запрашаем усіх удзельнічаць у гэтым працэсе.

Правілі ініцыятыву па супрацоўніцтве з усімі зацікаўленымі дзяржавамі ў тым, што датычыць стварэння міжнароднага рэжыму бяспечнага развіцця ядзернай энергетыкі.

Нядаўна ў якасці альтэрнатывы праграме «зорных войнаў» намі прадстаўлена ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый праграма будаўніцтва «зорнага міру», стварэння сусветнай касмічнай арганізацыі.

На XXVII з'ездзе сфармуляваны асновы ўсеабдымнай сістэмы міжнароднай бяспекі, якая з'яўляецца найбольш абагульненым выражэннем нашых новых падыходаў у знешняй палітыцы. І гэтымі днямі група сацыялістычных краін афіцыйна ўнесла пытанне аб стварэнні такой сістэмы на разгляд чарговай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Разам з тым хачу падкрэсліць, што, якімі б важнымі і значнымі ні былі нашы прапановы, як бы ні былі мы да іх прыхільныя, мы разумеем, што адны ўсяго не зможам зрабіць. Праблема міжнароднай бяспекі—праблема агульная, а значыць, і клопаты агульныя, і адказнасць агульная.

Мы распрацоўваем свае прапановы, вывучаючы і ўлічваючы пункты погляду і ініцыятывы іншых урадаў, гра-

мадскіх і палітычных рухаў. Уважліва сочым за тым, каб на кожным этапе рэалізацыі гэтых прапановаў прадугледжвалася роўная бяспека для ўсіх. Тым не менш, мы зусім не лічым іх канчатковымі, не падлягаючымі абмеркаванню. Праз дыялогі і кантакты, дыскусіі і перагаворы пралягае шлях да пераадолення тупікоў канфрантацыі. Толькі так можна растапіць ільды ўзаемнага недавер'я, дасягнуць практычных вынікаў.

Гэтым вызначаюцца і нашы адносіны да праблемы кантролю пры вырашэнні ўсіх пытанняў разбраення. Унёсшы, напрыклад, сваю прапанову аб спыненні любых ядзерных выбухаў, мы заявілі, што не прырэчым і супраць міжнароднага кантролю. Згода на ўстаноўку амерыканскіх кантрольных апаратаў у раёне Сяміпалацінска—ясны таму доказ. Здавалася б, што праблема кантролю перастала быць перашкодай для дасягнення пагадненняў. Аднак яе ўпарта працягваюць эксплуатаваць, спрабуючы скрыць сапраўдныя пазіцыі—нежаданне раззбройвацца.

Людзі добрай волі віталі наша рашэнне аб мараторыі на ядзерныя выбухі. Мы пачулі словы адабрэння і падтрымкі з усіх канцоў зямлі. Палітыкі і парламентарыі, грамадскія дзеячы і масавыя арганізацыі ўбачылі ў гэтай акцыі прыклад правільнага падыходу да сучасных праблем, надзею на збаўленне ад страху перад ядзернай катастрофай. Савецкі мараторый быў адобран Генеральнай Асамблеяй ААН—самым прадстаўнічым у свеце супольніцтвам дзяржаў.

Нас падтрымалі выдатныя вучоныя—фізікі і ўрачы, якія, бадай, як ніхто, уяўляюць сабе небяспеку, што тояцца ў атамме. Наш мараторый—і я пераканаўся ў гэтым у час нядаўняй сустрэчы з вучонымі ў Маскве—натхніў прадстаўнікоў навукі розных краін на актыўныя дзеянні.

Аднак усім гэтым відавочным і абнадзейваючым праўленнем новага мыслення процістаіць—перш за ўсё ў Злучаных Штатах—мілітарызацыя палітычнага мыслення, якое і так небяспечна адстала ў кіруючых колах Захаду ад працэсу глыбокіх перамен у міжнародным жыцці, а прагрэс навукі і тэхнікі імкліва аперэдавае прагрэс сацыяльны і маральны.

Правая, мілітарысцкая групоўка ў ЗША, якая прадстаўляе магутны ваенна-прамысловы комплекс, проста страціла розум ад захоплення гонкай узбраенняў. Інтэрэс тут, бадай, траякі: не дапусціць, каб збяднеў паток нажывы на вытворчасці зброі; забяспечыць ЗША ваенную перавагу; паспрабаваць выматаць Савецкі Саюз эканамічна, аслабіць палітычна; і, ў канчатковым выніку, забяспечыць камандныя пазіцыі ў свеце, ажыццявіць дасягненне імперскай амбіцыі, праводзіць і ў далейшым палітыку грабязу ў адносінах да развіваючыхся краін.

Адсюль і знешняя палітыка, якая пры ўсіх яе завільнах і слоўным убранні па-ранейшаму

(Працяг на 3-й стар.)

ЗАЯВА

Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова

ПА САВЕЦКАМУ ТЭЛЕБАЧАННЮ

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.]

му будзеца на небяспечных памылках: на недаацэнцы Саветскага Саюза, іншых сацыялістычных краін, вызваліўшыхся дзяржаў і на пераацэнцы сваіх магчымасцей, якая жыцьцё тэхналагічную самаўпэўненасць і палітычную ўседазволенасць.

Тую акалічнасць, што мы ўдзельнічаем у перагаворах, некаторыя амерыканскія палітыкі тлумачаць як вынік росту ваеннай магутнасці ЗША, распрацоўкі праграмы САІ. Будуючы палітыку на такіх памылковых пасылках, амерыканская адміністрацыя ніяк не можа выйсці на дарогу сумленнага пагадненняў, здараўлення міжнароднага клімату. І ўсё-такі з рэальнасцямі жыцця лічыцца прыйдзеца. Ад іх нікуды не дзенешца.

Што датычыць нашых прапановаў, то яны, паўтараю, вынікаюць з рэальнасцей сучаснага свету, прадываваны не слабасцю, а ўсведамленнем высokaй адказнасці за лёс чалавечтва.

Такая сітуацыя на даны момант.

З аднаго боку, дзейнічае наш мараторый, аб'яўлены, пакладзены на стол перагавораў на розных форумах нашы кампрамісныя, маштабныя прапановы. Значна ўзрос напор міралюбівых сіл, павысілася ўвага да праблем міжнароднай бяспекі з боку палітычных, у тым ліку афіцыйных, колаў, заклапочаных сур'езнасцю абстаноўкі.

З другога боку, у наяўнасці адмова ад спынення ядзерных выпрабаванняў, упартасць супраціўлення міралюбівым ініцыятывам, дэманстрацыйнае грабаванне патрабаваннямі гра-

мадскасці, думкай многіх аўтарытэтных партый і арганізацый, ігнараванне заклапочанасці нават уласных саюзнікаў і ўласнага народа.

Вось з якім становішчам мы, савецкае кіраўніцтва, маем справу ў момант сканчэння нашага мараторыя.

Як быць? Які выбар? Якое рашэнне будзе самым правільным, найбольш адэкватным абстаноўцы? Якое больш будзе садзейнічаць пазітыўным працэсам, зніжэнню пагрозы ваеннай канфрантацыі?

Нашы людзі рашуча падтрымліваюць знешнюю палітыку КПСС, Савецкай дзяржавы, патрабуюць настойліва працягваць знешнепалітычны курс XXVII з'езда партыі. Разам з тым, у пісьмах і выказваннях савецкіх людзей абгрунтавана гучыць трывожная нота: ці мэтазгодна захоўваць мараторый, калі ў Невадзе адзін за адным працягваюць грывець ядзерныя выбухі? Ці не занадта вялікая рызыка, ці не працуе час супраць бяспекі краіны?

На самай справе, Злучаныя Штаты, застаючыся на працягу 40 гадоў чэмпіёнамі па колькасці выбухаў, узарвалі за год савецкага мараторыя яшчэ 18 ядзерных устаткаў. Паўтараю—18, з якіх аб трох не было аб'яўлена. Прытым, як правіла, рабілі гэта дэманстрацыйна, прымяркоўваючы выпрабаванні то да чарговай нашай заявы аб прадоўжэнні мараторыя, то да той або іншай новай савецкай ініцыятывы. Ды яшчэ і нас запрашалі ў Неваду паглядзець, як гэта ўсё адбываецца. Да гэтага трэба дадаць, што цяперашняя адміністрацыя ЗША ажыццяўляе самую шырокія ваенныя праграмы.

Словам, падстаў у Савецкага Саюза зусім дастаткова для аднаўлення сваіх ядзерных выпрабаванняў. І ўсё ж мы і цяпер перакананы, што спынен-

не ядзерных выпрабаванняў не толькі Савецкім Саюзам, але і Злучанымі Штатамі было б рэальным прарывам да прыпынення гонкі ядзерных узбраенняў, паскаральнікам іх ліквідацыі. Логіка тут простая: не будзе выпрабаванняў, не будзе ўдасканалвання ядзерных узбраенняў, якіх і без таго ў абодвух бакоў накоплены з лішкам.

Аб гэтым жа сведчаць звернутыя да ЗША і Савецкага Саюза заклікі значнай і аўтарытэтай часткі сусветнага супольніцтва дзяржаў. Сярод іх «дэлііская шасцёрка»—пастаянна дзеючы форум кіраўнікоў краін чатырох кантынентаў—Аргенціны, Грэцыі, Індыі, Мексікі, Танзаніі, Швецыі. Гэтымі днямі на сустрэчы ў горадзе Істапе яны прынялі «Мексіканскую дэкларацыю», у якой зноў змяшчаецца заклік да спынення ўсіх ядзерных выбухаў. Такое ж патрабаванне большасці дзяржаў—удзельніц руху недалучэння.

У наш адрас паступілі паслання ад палітычных і грамадскіх дзеячаў, ад прыватных асоб і арганізацый многіх краін, у тым ліку з ЗША і іншых дзяржаў НАТО. Яны таксама звяртаюцца з просьбай не аднаўляць ядзерных выпрабаванняў, даць яшчэ адзін шанец абразуміцца тым, хто настойвае на ядзерных выбухах.

Безумоўна, мы ведаем, і я аб гэтым ужо гаварыў, што ў ЗША актыўна дзейнічаюць сілы, якія наогул не хочуць раззбройвацца. Больш таго, яны ўсё робяць для таго, каб уцягваць нас у новыя і новыя віткі гонкі ўзбраенняў, справакаваць на тое, каб мы грукнулі дзвярамі на перагаворах.

Але мы хацелі б спадзявацца, што ў амерыканскіх ацэнках і дзеяннях возьмуць верх рэалізм, разуменне неабходнасці сумесных пошукаў шляхоў да здараўлення міжна-

роднай абстаноўкі, спынення бяссэнсавай гонкі ўзбраенняў, да ліквідацыі ядзернай зброі.

У той жа час мы ведаем, з кім маем справу. Таму бяспэка краіны—справа для нас святая. Гэта павінна быць ясна ўсім. Гэта пытанне прынцыпу.

З гэтага мы выходзім, адказваючы на любыя выклікі ЗША, уключаючы праславетую САІ. Няхай і тут не разлічваюць запалохаць нас або падштурхнуць да непатрэбных расходаў. Калі запатрабуюцца, мы хутка знойдзем адказ, прычым будзе ён не такім, якім яго чакаюць у ЗША. Але гэта будзе адказ, які абясцэнціць праграму «зорных войнаў». Я гавару аб гэтым з адной мэтай: няхай у амерыканскай адміністрацыі яшчэ і яшчэ раз узважаць рэальную каштоўнасць новых ваенных праграм і гонкі ўзбраенняў у цэлым з пункту погляду інтарэсаў ЗША і іх бяспекі. Бо па сутнасці галоўная шкода САІ ў тым, што яна падрывае перспектывы перагавораў, расшырае зону недавер'я. У гэтым уся праблема. Яна не менш палітычная, чым ваенная. Вось чаму мы зноў заклікаем рухацца ад гранічна ўзброенага свету да свету без зброі.

Такім чынам, таварышы, усебакова і скрупулёзна ўзважыўшы ўсе «за» і «супраць», кіруючыся адказнасцю за лёс свету, Палітбюро Цэнтральнага Камітэта КПСС і ўрад Савецкага Саюза прынялі рашэнне прадоўжыць аднабаковы мараторый на ядзерныя выбухі да 1 студзеня 1987 года.

Робячы гэты крок, мы верым, што людзі ва ўсіх краінах свету, палітычныя колы, міжнародная грамадскасць правільна ацэняць працяглое цішыню на савецкіх ядзерных палігонах.

Ад імя савецкага народа я звяртаюся да розуму і годнасці амерыканцаў—не ўпусціць

яшчэ раз гістарычны шанец на шляху да спынення гонкі ўзбраенняў.

Я звяртаюся да прэзідэнта ЗША Рональда Рэйгана яшчэ раз справядліва аданіць узнікшую абстаноўку, адкінуць усё наноснае, пераадолець памылковыя ўяўленні ў адносінах да Савецкага Саюза і яго знешняй палітыкі.

Савецкі Саюз упэўнен, што пагаднення аб спыненні ядзерных выпрабаванняў можна дасягнуць хутка і падпісаць яго ўжо ў гэтым годзе на савецка-амерыканскай сустрэчы ў вярхах. Гэта падзея стала б, без усялякага сумнення, галоўным рэальным вынікам сустрэчы, значным крокам на шляху да спынення гонкі ўзбраенняў. Яна з'явілася б своеасаблівым пралагам да далейшага прагрэсу на перагаворах па ядзерных узбраеннях і іх ліквідацыі, да радыкальнага здараўлення ўсёй абстаноўкі ў свеце.

Мараторый Савецкага Саюза на ядзерныя выбухі, будучы дзеяннем, а не толькі прапановай, на справе даказвае сур'езнасць і шчырасць нашай праграмы ядзернага раззбраення, нашых заклікаў да новай палітыкі—палітыкі рэалізму, міру і супрацоўніцтва.

Больш палавіны 1986 года, аб'яўленага Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый Годам міру, мінула. Прадоўжваючы свой аднабаковы мараторый, Савецкі Саюз уносіць яшчэ адзін важкі ўклад у агульнае імкненне дабіцца таго, каб гэты год застаўся ў гісторыі дастойным сваёй назвы.

Такі сэнс новай палітычнай ініцыятывы Савецкага Саюза.

Такое пасланне, якое наша краіна накіроўвае ўрадам і народам усіх краін і, перш за ўсё, ураду Злучаных Штатаў Амерыкі і амерыканскаму народу.

Дзякую вам. Да пабачэння.

ДЗЯРЖАВА І ЧАЛАВЕК

МЕНЮ НА СЁННЯ І НА ЗАЎТРА

Аналізуючы новы пяцігадовы план сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны на 1986—1990 гады, зацверджаны нядаўна сесіяй Вярхоўнага Савета СССР (савецкага парламента), нельга не звярнуць увагу на характэрную дэталю. У раздзеле, які тычыцца аграпрамысловага комплексу, на першы план вылучаюцца не агульна-саюзныя валавыя паказчыкі (мільёны тон, мільярды рублёў і да т. п.), якіх, дарэчы, няма, а лічбы сярэднедушавага спажывання важнейшых прадуктаў харчавання—проста, сціплыя кілаграмы.

Радавому «чалавеку з вуліцы» цяжка асэнсаваць такую, напрыклад, рэч: 33 працэнты агульнага аб'ёму капітальных укладанняў накіроўваецца на развіццё аграпрамысловага комплексу (АПК.) Зразумела толькі адно: АПК паглынае многа грошай—кожны трэці рубель інвестыцый у народную гаспадарку. Не прасцей разабрацца, скажам, і ў такім паказчыку: сярэднегадавую вы-

творчасць мяса ў новай пяцігодцы намячаецца павялічыць на 2,8 мільёна тон, а малака—на 9 мільёнаў тон. Ясна, што прырост вялікі, але як гэта ўсё будзе выглядаць у той момант, калі канкрэтны чалавек садзіцца за абедзенны стол? Але затое на гэтым фоне так наглядна і нават, можна сказаць, падаманнаму выглядае статыстыка індывідуальнага спажывання.

Вось меню савецкага чалавека на 1990 год: мяса—70 кілаграмаў, малака—330 літраў, яек—165 штук, гародніны—127 кілаграмаў, фруктаў і ягад—68 кілаграмаў. Калі сям'я складаецца з трох, чатырох, пяці чалавек, няцяжка перамножыць звычайную лічбу і наглядна ўявіць сабе, як будзе выглядаць абедзенны стол і колькі гэта будзе каштаваць.

Паказчык душавага спажывання атрымаў шырокае распаўсюджанне пасля прыняцця Харчовай праграмы (1982 год) раней грамад-

скасць была з ім знаёма мала. Думаецца, што новая метадыка інфармацыі аб планах усталявалася не выпадкова: менавіта ў 80-я гады харчовая праблема ў СССР атрымала новы якасны характар.

Сутнасць у наступным: па каларыйнасці харчавання СССР выйшаў на ўзровень найбольш забяспечаных краін свету (параўнаем: у СССР спажыванне харчавання на душу насельніцтва складае сёння 3 440 кілакалорый, у Галандыі—3 553, у Францыі—3 544, у ФРГ—3 448, у Вялікабрытаніі—3 210, у сярэднім у Заходняй Еўропе—3 378 кілакалорый), але структура штодзённага рацыёну яшчэ не адпавядае рэкамендацыям айчынай медыцынскай навукі. Хлеба, мучных вырабаў і бульбы спажываецца значна больш, чым трэба, а жывёлагадоўчых прадуктаў, фруктаў, зеляніны, ягад, гародніны—менш. Мэта Харчовай праграмы якраз у тым і заключаецца, каб наблізіць структуру хар-

чавання да навукова абгрунтаванай нормы.

Справа не стаіць на месцы. Аналізуючы дынаміку спажывання, мы можам у гэтым пераканацца: скажам, спажыванне мяса ў разліку на душу насельніцтва складала ў 1965 годзе 41 кілаграм, у 1980—58, а ў 1985—61 кілаграм. Спажыванне ж хлеба змяняецца: адпаведна 156—138—134 кілаграмы.

Такім чынам, змяненні ў лепшы бок ёсць. Але яны недастатковыя. Таму комплекс мер, прадугледжаны Харчовай праграмай, быў нацэлены на тое, каб працэс пазітыўных перамен паскорыць.

Што ўдалося зрабіць за першыя тры гады рэалізацыі праграмы (1983—1985 гады)? Па-першае, удалося знізіць вастрыву дэфіцыту на шэраг важнейшых прадуктаў харчавання, не мяняючы пры гэтым рознічныя цэны на іх і не стрымліваючы рост грашовых даходаў насельніцтва. Хаця аб поўным вырашэнні праблемы надзейнага забеспячэння гарадоў найбольш каштоўнымі відамі харчавання гаварыць яшчэ рана, спрыяльныя перамены ў наяўнасці.

Па-другое, удалося на справе ўпэўніцца, што разлікі, пакладзеныя ў аснову

Харчовай праграмы, апраўдаліся. Характэрны вывад кіраўніка ўрада Мікалая Рыжкова ў дакладзе на сесіі Вярхоўнага Савета СССР: тэмп прыросту вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі і апераджальны рост магутнасцей харчовай прамысловасці дазваляе выйсці ў 1990 годзе на ўзровень сярэднедушавага спажывання важнейшых прадуктаў харчавання, устаноўлены Харчовай праграмай СССР.

Іншымі словамі: практыка пацвердзіла правільнасць выбранага курсу. А гэта мае прынцыповае значэнне: знаёмчыся з планам сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, савецкі чалавек можа быць упэўнены ў тым, што планавыя лічбы рэальныя.

Падкрэслім: план, як гаворыцца, не абяцае залатыя горы. Аб дасягненні аптымальнай структуры харчавання пакуль размова не ідзе. Напрыклад, норма спажывання мяса—82 кілаграмы, малака—405, гародніны—146, фруктаў і ягад—113 кілаграмаў і г. д., а план, як мы бачылі, намячае больш сціплыя лічбы. Але тое, што праз пяць год абедзеннае меню савецкіх сем'яў будзе выглядаць значна лепш, чым сёння,—гэта абавязкова.

Леў ВАСКРАСЕНСКИ.

ВЫДАННІ «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ»

У поўнай меры духоўнае развіццё беларускага народа пачалося толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Беларусы атрымалі права і магчымасць размаўляць, пісаць кнігі, спяваць песні на сваёй роднай мове, адкрываліся нацыянальныя тэатры, ствараліся ансамблі, у канцэртных залах загучала народная музыка.

Вось чаму ў нашай рэспублі-

цы значна часцей сустрэнеш дынастыю хлебаробаў ці рабочых. Аднак за 70 гадоў Савецкай улады з'явіліся семі патомных музыкантаў, мастакоў, артыстаў, іншых дзеячаў беларускай нацыянальнай культуры.

Аб некалькіх выдатных сем'ях беларускай інтэлігенцыі кніжка журналіста Таццяны Антонавай «Як галіны моцнага дрэва», што выйшла ў «Бібліятэцы газеты «Голас Радзімы». На працягу многіх гадоў працаўвала яна тэму, пазнаёмілася з дзесяткамі цікавых людзей, якія творча, самааддана працуюць на ніве роднай культуры.

Хто ў нашай рэспубліцы, ды і не толькі ў Беларусі, не ведае прадстаўнікоў роду Гарэцкіх! Гэта сям'я дала Радзіме выдатнага пісьменніка Максіма Гарэцкага, геологаў з сусветнай вядомасцю бацьку і сына Гаўрылу і Радзіма Гарэцкіх. Як гаворыць аўтар, набіраюць моц малодшыя пакаленні славуэтага роду.

Тры пакаленні беларускіх інтэлігентаў налічвае сям'я Цікоцкіх. Старэйшым з іх быў вы-

датны кампазітар Яўген Цікоцкі, сын стаў мовазнаўцам, прафесарам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, спецыяльнасць філолага абраў і ўнук.

Ціхановічы — вядомая ў Беларусі сям'я мастакоў, а ад народнай майстрыхі Веры Гаўрылюк пачалося адраджэнне старажытнага нацыянальнага промыслу — саломалляцтва. Вера Ільвічна прывіла любоў да свайго рамяства дачцоў і ўнучцы, у яе многія вучаніцы і паслядоўніцы, іх вырабы з залацістай жытняй саломкі карыстаюцца поспехам на міжнародных выстаўках, яны радуюць вока кожнага, хто іх бачыць.

У кніжцы каля дзесятка нарысаў пра пісьменнікаў і артыстаў, настаўнікаў і кампазітараў, вучоных і мастакоў.

Усё гэта вельмі шчаслівыя людзі, таму што кожны з іх займаецца менавіта той справай, да якой здатны, да якой цягнеца душа і рукі, яны працуюць у галіне, дзе могуць прынесці найбольшую карысць людзям, грамадству.

Д. БАБАК.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

ЧЫМ БОЛЬШ ЛЮБІШ...

Асабліва летам суайчыннікі з-за мяжы часта гасці ў рэдакцыі «Голасу Радзімы». Яны заходзяць сюды па розных справах, але найчасцей, каб падзякаваць за газету, падзяліцца навінамі, расказаць аб пачуццях, якія зведалі, ступіўшы на родную зямлю.

Упершыню сёлета наведалі Мінск Надзея Гаськова, Ігар Чарноў і Мікалай Гаршэнін з Аўстраліі. Горад літаральна зачараваў нашых гасцей.

— Мінск застанецца ў нашай памяці, — сказалі яны, — прыгожым, прасторным, светлым, белакаменным. Сапраўднае сталіца Беларускай Рэспублікі. — І яшчэ нам спадабаліся беларускія лясы, — дадаў Ігар Чарноў. — У іх растуць стройныя высокія дрэвы, якія даюць выдатны будаўнічы матэрыял. А будучыце вы многа. Наогул нам спадабалася ў Савецкай краіне. Мы яшчэ раз пераканаліся, што вы на правільным шляху, і мы за вас спакойныя.

А Мікалай Гаршэнін доўга маўчаў, слухаючы разважанняў сябра, яго расказ аб патрыятычнай рабоце землякоў у далёкай Аўстраліі, аб іх нястомнай барацьбе за мір. Шлях Мікалая Мікалаевіча да разумення сучаснай Расіі быў няпростым.

— Сорак гадоў я быў «правым», — смеюцца наш зямляк. — І вось ужо дваццаць я зусім «левы».

— Як жа гэта адбылося? Што паўплывала на перамену вашых поглядаў? — пытаюся ў Мікалая Мікалаевіча. І ён адказвае, бадай, афарызмам.

— Чым больш любіш, тым лепш ведаеш, а чым лепш ведаеш, тым больш любіш.

Нарадзіўшыся на Далёкім Усходзе ў пачатку 20-х гадоў, Мікалай Мікалаевіч пражыў у Расіі ўсяго некалькі дзён. Яго бацькі пакінулі тады Радзіму назаўсёды. Але, як высветлілася пазней, ніколі не гаснуў у душы іх сына агеньчык цеплаты і цікавасці да зямлі, дзе ён з'явіўся на свет. Многа ўсяго — і добрага, а больш хлуслівага — давалася чуць Мікалаю Гаршэніну пра Савецкі Саюз.

Заходняя прапаганда ніколі не скупілася на выдумкі і падман у дачыненні да СССР.

— І цяпер, думаеце, мала ў Аўстраліі людзей, якія вераць, што ў Расіі галадаюць, ходзяць абарвананыя? Так вас падносяць аўстралійскаму чытачу, слухачу, тэлеглядачу. А самая страшэнная хлусня, і зусім не бяскрыўдная, якой, на жаль, многія ў нас вераць, гэта тая, што савецкія людзі хочуць вайны, рыхтуюцца да яе. Дастаткова пабываць толькі ў Хатыні, каб не паверыць гэтаму. А страшных помнікаў мінулае вайны мы бачылі на савецкай зямлі многа. Гэта вы хочаце вайны! — горчы чулася ў голасе Мікалая Мікалаевіча. — Большага глупства цяжка прыдумаць!

Калі такая думка ўпершыню асяніла Мікалая Гаршэніна, ён вырашыў, што павінен дабрацца да ісціны самастойна. Пачаў з вывучэння рускай мовы, якую да гэтага часу ведаў не надта добра. Выпісаў савецкі часопіс «Спутнік» на англійскай і рускай мовах. Часопіс не толькі даваў праўдзівую інфармацыю аб жыцці і падзеях у СССР, але быў дапаможнікам у занятках па мове. Хутка стаў чытачом газеты «Правда». Актыўна супрацоўнічае ў патрыятычным часопісе «Дружба».

— А найбольшую карысць, — гаворыць Мікалай Мікалаевіч, — я маю ад паездкі ў Савецкі Саюз. Часта там у Аўстраліі, калі я пачынаю абвясціць выдумкі аб маёй Радзіме і расказваю, як тут ідуць справы, у мяне пытаюцца: «А сам ты бачыў тое, аб чым расказваеш?» Цяпер я магу сказаць: «Так, бачыў, ведаю дакладна і адказваю за кожнае сваё слова. Мая Радзіма — цудоўная краіна. Міралюбівая, сумленная. Яна нікому не пагражае. Ёй патрэбны мір, і яна за яго змагаецца!»

Гасцямі «Голасу Радзімы» былі і нашы старыя знаёмыя з Бельгіі Вера Кушнарова і Паліна Вага. Яны пабывалі ў Маскве, Вільнюсе, Кіеве, на некалькі дзён спыніліся ў Мінску. І горад, і яго наваколлі яны ведаюць нядрэнна, бо не першы раз прыяз-

джаюць да нас. Але, напрыклад, у Вязынцы, на радзіме Янкі Купалы, раней бываць не давялося. Так што ў цікавых людзей заўсёды ёсць магчымасць даведацца нешта новае, расшырыць сваё ўяўленне аб Савецкай краіне, аб Беларусі.

Бываючы ў нашым горадзе, суайчыннікі ўсё часцей заходзяць у Беларускае камітэт абароны міру, каб сказаць аб сваім жаданні ўнесці грошы ў Фонд міру, падтрымаць матэрыяльна сваячынню для кожнага сумленнага чалавека справу барацьбы за захаванне міру на зямлі. Вера Кушнарова і Паліна Вага ўнеслі грошы ў Фонд міру і былі ўзнагароджаны ганаровымі знакамі гэтай арганізацыі.

Жывучы ўдалечыні ад Радзімы, нашы суайчыннікі заўсёды лічылі сябе яе сынамі і дочкамі. Калі ёй бывала цяжка, стараліся аказаць пасільную дапамогу. Вось і сёлета, калі ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС мы панеслі страты, тысячы людзей вымушаны былі пакінуць родныя вёскі і перасяліцца на новыя месцы, клопат пра іх узяла на сябе дзяржава. Акрамя гэтага, адкрыты рахунак № 904, на які могуць уносіць сродкі ўсе, хто жадае дапамагчы пацярпеўшым ад аварыі. У фонд Чарнобыля збіраюць грошы і нашы суайчыннікі ў тых краінах, дзе яны жывуць. Многія ўносяць грошы на рахунак № 904 у час свайго знаходжання ў СССР.

У рэдакцыі «Голасу Радзімы» ў гэтым месяцы пабывала Лідзія Марозава з бельгійскага горада Велкенрада. Яна сказала, што ад сябе і сваёй сяброўкі Наталлі Мішчанка з горада Верб'е ўнесла ў фонд Чарнобыля 100 долараў. Яшчэ яна дадала, што вельмі спачувае ўсім, хто пацярпеў ад аварыі, і хоча ў меру сваіх невялікіх магчымасцей быць карыснай.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

ТЕХНОГЕННЫЕ ОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ ВОЙНЫ ПЕРЕРАСТУТ В КАТАСТРОФУ

УЧЕННЫЕ ПРЕДОСТЕРЕГАЮТ

Человека всегда окружали опасности. Развитие цивилизации одновременно было и борьбой с ними. В определенном смысле уровень цивилизации определяется степенью защищенности людей от различного вида опасностей. По мере технического развития все больше стали давать себя знать опасности техногенные или более широко — антропогенные (т. е. связанные с деятельностью людей): промышленный травматизм, профессиональные заболевания, загрязнение окружающей среды и т. д.

С появлением новых, все более производительных технологий, укрупнением промышленных производств изменилась «структура» техногенных факторов: от небольших, но частых аварий к редким, но крупным и с большим количеством жертв. Тем не менее общий уровень безопасности человека по мере промышленного развития растет. Свидетельство тому — увеличение продолжительности жизни людей в различных странах.

Постоянное совершенствование промышленных процессов, их автоматизация, проведение мероприятий по защите окружающей среды и утилизация отходов ведут к тому, что современные производства в условиях нормальной эксплуатации представляют все меньшую опасность для человека и окружающей среды. Вместе с тем в результате укрепления производства, развития технологий, имеющих дело с опасными по своей природе веществами (высокотоксичные химические продукты, различные биологические субстанции, радиоактивные вещества), последствия гипотетических аварий (вероятность их очень мала) могут быть чрезвычайно значительными.

Особый класс экстремальных условий представляют собой военные конфликты, несущие с собой резкое увеличение вероятности крупнейших промышленных катастроф. В случае широкого военного конфликта, затрагивающего развитые промышленно развитые районы мира, можно считать, что они будут происходить с вероятностью, близкой к единице. Это относится не только к ядерному конфликту, но и к военным действиям с применением обычного современного оружия.

Попробуем представить себе масштабы потенциальной опасности промышленных объектов в условиях конфликта. Расчеты показывают, что 20 тонн сжиженного газового топлива создадут очаг пожара на 0,05 квадратного километра с языками пламени по ветру до 1 километра. Для 20 тысяч тонн эти показатели соответственно составят 12 квадратных километров и 24 километра. Современная тепловая электростанция мощностью 1 миллион киловатт, работающая на газе, использует 20 тонн этого топлива в течение примерно 5 минут.

Теперь о последствиях военного конфликта в высокоразвитом в промышленном отношении регионе с населением 10 миллионов человек, занимающем территорию 50 тысяч

квадратных километров, т. е. с плотностью населения 200 человек на квадратный километр, что соответствует уровню густонаселенных районов Европы и Северной Америки. Предположим, что все потребности в промышленной и сельскохозяйственной продукции здесь удовлетворяются только за счет внутренних ресурсов. Другими словами, регион располагает многоотраслевой экономикой, а потребности в электроэнергии покрываются за счет ядерной энергетики. О том, насколько она опасна в случае военного конфликта, можно судить по количеству летальных доз, которые содержатся в ее высокоактивных отходах.

Расчеты показывают: если все образующиеся за год радиоактивные отходы атомных электростанций суммарной мощностью 10 миллионов киловатт были бы расплыны в воздухе, то они составили бы (в результате внутреннего облучения при вдыхании воздуха) около 8 миллиардов летальных доз. Если бы в воздух попали все токсичные химические вещества, производимые ежегодно на всех предприятиях в рассматриваемом регионе, то количество летальных доз от хлора было бы больше в 350 раз, от фосгена — в 16 раз, от аммиака — в 5 раз, от синильной кислоты в 526 раз.

Теперь предположим, что годовое количество радиоактивных отходов вошло бы равномерно в состав пищи или питьевой воды. В результате получилось бы около 2,6 миллиарда летальных доз. Для токсичных химических веществ, полученных за год, например, для бария и мышьяка, этот показатель был бы меньше приблизительно в 7 раз.

Насыщенность современного мира потенциально опасными производственными, значительно углубляя последствия военного конфликта, ставит в новой плоскости вопрос о бессмысленности и недопустимости войны.

Защита особо опасных промышленных объектов от возможного разрушения инженерными средствами часто затруднена и экономически неоправдана. Решение может быть найдено на международно-договорной основе. Идеальным подходом был бы отказ от применения силы в международных отношениях. Однако в современных условиях особую актуальность приобретает и решение отдельных проблем ограничения вооружений и уменьшения возможных последствий военных конфликтов. Усилия, предпринимаемые в этой области относительно ядерных объектов (в частности, поставлен вопрос о заключении международного договора о неападении на них), должны оказать стимулирующее влияние и на разработку подобных соглашений, касающихся других производств.

Валерий ЛЕГАСОВ, академик, первый заместитель директора Института атомной энергии имени Курчатова. Игорь КУЗЬМИН, кандидат физико-математических наук. Владимир СУХОРУЧКИН, научный сотрудник.

СОХРАНЕНИЕ МИРА— НАША ОБЩАЯ ЗАБОТА

ЗАХАВАННЕ МІРУ— НАШ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!
 Нынешний год объявлен Организацией Объединенных Наций Международным годом мира. В наше тревожное время самой главной задачей человечества стало обеспечение прочного и надежного мира на Земле. На планете уже накоплены горы оружия массового уничтожения. И страшно даже реально представить, что произойдет, если по чьей-либо злой воле оно будет использовано. Есть ли вообще будущее у нашей цивилизации? Не погибнет ли планета в ядерном костре? Эти вопросы сегодня актуальны для каждого здравомыслящего человека.

В современной международной обстановке четко проявляются два подхода к вопросу сохранения мира на планете. Наша страна выступает против политики конфронтации, за деловые, честные переговоры по ограничению любых видов вооружений, за мирное сосуществование государств с различным общественным строем, за разрядку напряженности. Только за последнее время Советский Союз выдвинул целый ряд самых различных инициатив, направленных на упрочение мира. Конкретная программа ликвидации ядерного оружия до конца нынешнего столетия была изложена в Заявлении Генерального секретаря ЦК КПСС Михаила Сергеевича Горбачева от 15 января нынешнего года. «Вместо того, чтобы тратить ближайшие 10—15 лет на создание нового крайне опасного для человечества оружия в космосе, которое якобы предназначено для того, чтобы сделать ядерные вооружения ненужными, не разумнее ли взяться за уничтожение самих этих вооружений — и в конечном итоге свести их к нулю? Советский Союз... предлагает именно

такой путь», — говорится в Заявлении.

Этот курс был еще раз подтвержден и на состоявшемся в нынешнем году XXVII съезде Коммунистической партии Советского Союза. В Политическом докладе Центрального Комитета КПСС съезду подчеркивалось, что социализм безоговорочно отвергает войны как средство разрешения межгосударственных политических и экономических споров. Наш идеал — мир без оружия и насилия, мир, в котором каждый народ свободно избирает путь развития, свой образ жизни.

Мирные инициативы Советского государства привлекли пристальное внимание прогрессивной общественности всех стран. Однако нынешняя администрация США и их основные союзники по НАТО не хотят прислушаться к голосу разума. Они круто повернули от разрядки к военно-силовой политике, взяв на вооружение доктрины, которые отвергают добрососедство и сотрудничество как принципы мирового развития. Это ставит под угрозу отношения доверия и сотрудничества между государствами. Мировое сообщество ждет от руководителей США другого подхода к решению столь важных проблем.

Мы хорошо знаем, что и наших соотечественников, проживающих за рубежом, глубоко волнует вопрос сохранения мира на земле. Многие из вас принимают самое активное участие в борьбе за мир. Хотелось бы, чтобы вы поделились своими мыслями о современной международной обстановке, рассказали о том, что делаете вы сами, чтобы сохранить нашу планету, нашу цивилизацию.

Поэтому мы просим вас ответить на вопросы предлагаемой анкеты.

1. Известно ли вам о тех шагах, которые предпринимает СССР в интересах упрочения мира на планете? Сообщается ли о них в прессе страны, где вы проживаете? Какой резонанс вызывают эти конструктивные предложения Советского Союза у народа и правительства?
 2. Как относитесь вы, ваши знакомые, народ той страны, где вы живете, к политике США и других государств Запада, направленной на продолжение гонки вооружений, милитаризацию космоса, подготовку к «звездным войнам»?
 3. Ознакомились ли вы с Заявлением Генерального секретаря ЦК КПСС М. С. Горбачева от 15 января сего года? Каково ваше личное отношение к этому Заявлению? 18 августа М. С. Горбачевым сделано очередное Заявление, в котором говорится, что Советский Союз решил еще раз продлить односторонний мораторий на ядерные взрывы до 1 января 1987 года. Как отнеслись к этому новому миролюбивому шагу в вашей стране?
 4. Руководство НАТО заявляет, что достижение военного превосходства над Советским Союзом будет якобы способствовать укреплению мира. Согласны ли с таким мнением вы и граждане страны, где вы проживаете?
 5. Расскажите об антивоенном движении в городах и странах, где вы живете. Что делают здравомыслящие, прогрессивные люди, чтобы не дать разжечь пожар новой войны, обуздать тех, кто готов уничтожить человечество ради достижения своих корыстных целей?
 6. Верят ли люди, с которыми вам приходится общаться, в миф о «советской военной угрозе»?
- Надеемся, что вы поделитесь своими мыслями по затронутым вопросам. Заранее вас благодарим.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!
 Сёлетні год аб'яўлены Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый Міжнародным годам міру.

У наш трывожны час самай галоўнай задачай чалавецтва стала забеспячэнне трывалага і надзейнага міру на Зямлі. На планеце ўжо накоплены горы зброі масавага знішчэння. І страшна нават рэальна ўявіць, што адбудзецца, калі па чьёй-небудзь злой волі яно будзе скарыстана. Ці ёсць увогуле будучыня ў нашай цывілізацыі? Ці не загіне планета ў ядзернай кастры? Гэтыя пытанні сёння актуальныя для кожнага разумнага чалавека.

У сучасным міжнародным становішчы канкрэтна праяўляюцца два падыходы да пытання захавання міру на планеце. Наша краіна выступае супраць палітыкі канфрантацыі, за дзелавыя, сумленныя перагаворы па абмежаванню любых відаў узбраенняў, за мірнае суіснаванне дзяржаў з розным грамадскім ладам, за разрадку напружанасці. Толькі за апошні час Савецкі Саюз выказаў цэлы шэраг самых розных ініцыятыў, накіраваных на ўмацаванне міру. Канкрэтная праграма ліквідацыі ядзернай зброі да канца гэтага стагоддзя была выкладзена ў Заяве Генеральнага сакратара ЦК КПСС Міхаіла Сяргеевіча Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года. «Замест таго, каб трыціць бліжэйшыя 10—15 год на стварэнне новай крайне небяспечнай для чалавецтва зброі ў космасе, якая нібыта прызначана для таго, каб зрабіць ядзерныя ўзбраенні непатрэбнымі, ці не больш разумна ўзяцца за знішчэнне саміх гэтых узбраенняў — і ў выніку звесці іх да нуля? Савецкі Саюз

... прапаноўвае менавіта такі шлях», — гаворыцца ў Заяве.

Гэты курс быў яшчэ раз пацверджаны і на прайшоўшым у гэтым годзе XXVII з'ездзе Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. У Палітычным дакладзе Цэнтральнага Камітэта КПСС з'езду падкрэслівалася, што сацыялізм безагаворачна адвяргае войны як сродак вырашэння міждзяржаўных палітычных спрэчак. Наш ідэал — мір без зброі і насілля, мір, у якім кожны народ свабодна выбірае шлях развіцця, свой лад жыцця.

Мірныя ініцыятывы Савецкай дзяржавы прыцягнулі пільную ўвагу прагрэсіўнай грамадскасці ўсіх краін. Аднак цяперашняя адміністрацыя ЗША і іх асноўныя саюзнікі па НАТО не хочуць прыслухацца да голасу розуму. Яны крута павярнулі ад разрадкі да ваенна-сілавой палітыкі, узяўшы на ўзбраенне дактрыны, якія адліяюць добрасуседства і супрацоўніцтва як прыныцы мірнага развіцця. Гэта пагражае адносінам даверу і супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Сусветнае супольніцтва чакае ад кіраўнікоў ЗША іншага падыходу да вырашэння такіх важных праблем.

Мы добра ведаем, што і нашых суайчыннікаў, якія жывуць за мяжой, глыбока хвалюе пытанне захавання міру на зямлі. Многія з вас прымаюць самы актыўны ўдзел у барацьбе за мір. Хацелася б, каб вы падзяліліся сваімі думкамі аб сучасным міжнародным становішчы, расказалі аб тым, што робіце вы самі, каб захаваць нашу планету, нашу цывілізацыю.

Таму мы просім вас адказаць на пытанні прапануемай анкеты.

1. Ці вядома вам аб тых кроках, якія робіць СССР у інтарэсах ўмацавання міру на планеце? Ці паведамляецца пра гэта ў прэсе краіны, дзе вы пражываеце? Які рэзананс выклікаюць гэтыя канструктыўныя прапановы Савецкага Саюза ў народа і ўрада?
2. Як ставіцеся вы, вашы знаёмыя, народ той краіны, дзе вы жывяце, да палітыкі ЗША і іншых дзяржаў Захаду, накіраванай на працяг гонкі ўзбраенняў, милітарызацыю космасу, падрыхтоўку да «зорных войнаў»?
3. Ці азнаёмліліся вы з Заявай Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года? Якія вашы асабістыя адносіны да гэтай Заявы? 18 жніўня М. С. Гарбачовым зроблена чарговая Заява, у якой гаворыцца, што Савецкі Саюз вырашыў яшчэ раз прадоўжыць аднабаковы мараторый на ядзерныя выбухі да 1 студзеня 1987 года. Як аднесліся да гэтага новага міралюбывага кроку ў вашай краіне?
4. Кіраўніцтва НАТО заяўляе, што дасягненне ваеннай перавагі над Савецкім Саюзам будзе нібыта садзейнічаць ўмацаванню міру. Ці згодны з такой думкай вы і грамадзяне краіны, дзе вы жывяце?
5. Раскажыце аб антываенным руху ў гарадах і краінах, дзе вы жывяце. Што робяць разумныя, прагрэсіўныя людзі, каб не даць распаліць пажар новай вайны, утаймаваць тых, хто гатовы знішчыць чалавецтва дзеля дасягнення сваіх карысных мэт?
6. Ці вераць людзі, з якімі вам даводзіцца сустракацца, у миф аб «савецкай ваеннай пагрозе»?

Спадзяёмся, што вы падзеліцеся сваімі думкамі па закранутых пытаннях. Загадзя вам удзячна.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

У Антверпене з вялікім поспехам прайшла савецкая фота выстаўка. Была прадстаўлена больш за 500 работ, найбольш цікавых па тэматыцы і мастацкаму выкананню. Паказаны стваральная праца савецкіх людзей, іх пасляваенная барацьба за прадухіленне ваеннага пажару на зямлі, дасягненні ў навуцы і культуры.

У залах выстаўкі заўсёды было перагалоўна. Прыходзілі не толькі нашы замежныя суайчыннікі, але і

бельгійцы. Іх прывяло сюды жаданне як мага больш даведацца аб Савецкай многанацыянальнай краіне. Такія выстаўкі вельмі карысныя. Яны ўмацоўваюць культурныя сувязі паміж народамі і садзейнічаюць узаемаразуменню.

Тамара КРАСІЛЬНІКАВА.
 Бельгія.

Мэта амерыканскай адміністрацыі ясная: заахвочваць ваенна-прамысловы комплекс і ўцягваць у мілітары-

сцкую арбіту сваіх саюзнікаў. На гэты шлях капіталістаў штурхае моцны эканамічны крызіс, які ахапіў заходні свет.

ЗША не бачаць іншага выйсця з існуючага становішча, як расшырэнне выпуску новых відаў смертаноснай зброі. Людзі добрай волі лічаць, што прыйшоў час пакласці канец вар'яцкім планам Вашынгтона.

Касум ВАЛІЕЎ.
 ФРГ.

Дарагая рэдакцыя «Голасу Радзімы»! Ужо пісаў вам, што я беспрацоўны амаль дваццаць месяцаў. А толькі што я пачуў па лонданскаму радыё:

за адзін месяц ў Англіі прыбавілася 106 тысяч беспрацоўных. І яшчэ адно паведамленне: у англійскім горадзе Ліверпул за адзін толькі месяц выкінулі за вароты трыццаць адну тысячу рабочых. Вось як ідуць справы з правамі чалавека ў гэтым свеце.

Многа год мы тут чытаем і чуюм выверты буржуазнай прэсы: маўляў, мужыкі-бальшавікі не ўмеюць краінай кіраваць. А на самай справе ўсе савецкія людзі працу маюць, і права на працу ім забяспечана. А тут, у свеце капіталу, працаўніка вынідваюць на вуліцу, як непатрэбную нікому рэч.

Іван АЛЬХОВІК.
 Вялікабрытанія.

ІНТЭРВ'Ю З ЗАЦІКАУЛЕНЫМ СУБ'ЯСЕДНІКАМ

ШТО СВЕДЧЫЦЬ ПРА КУЛЬТУРУ СУЧАСНАЙ ВЁСКИ

Навукова-тэхнічны прагрэс, рэалізацыя сацыяльных завабў непазнавальна змянілі і саму беларускую вёску, і яе жыхароў. Патрабаванні сённяшніх калгаснікаў да працы, умоў жыцця, адпачынку зусім не падобныя да тых, што былі ў іх дзядоў і нават бацькоў. Павышэнне культурнага ўзроўню вёскі—гэта гутаркі са старэйшай калгаса «Камінтэрн» Магілёўскага раёна Фёдарам ПАНЧАНКАМ.

— Фёдар Фёдаравіч, што, на вашу думку, вабіць і што яшчэ не задавальняе людзей у вясковым жыцці?

— Паспрабую адказаць, зыходзячы, зразумела, са сваіх уласных меркаванняў.

Практычна ўсе жыхары вёскі нарадзіліся і выхоўваліся тут. Гэта радзіма іх бацькоў і дзядоў. Для вясковых людзей такое паняцце, напрыклад, як пах свежаўзараанай зямлі, зусім не «лірыка» — патрэба душы.

Цудоўная беларуская прырода, маляўнічыя краявіды для селяніна таксама існуюць не толькі на карцінах мастакоў, але і ў жыцці. І калі дома ён, здаецца, не заўважае навакольнай прыгажосці, то адарвіце гэтага чалавека ад родных мясцін, і ён вельмі хутка адчуе, як яму іх не хапае.

Гэта ўсё, так сказаць, са сферы эмацыянальнай. Ёсць і яшчэ адзін бок — матэрыяльны.

Зараз у сельскай гаспадарцы даволі высокія заробкі, асабліва ў механізатароў і жывёлаводаў. Дамы сённяшніх сялян — не проста моцныя хаты-пяцісценкі, як было раней, а пабудовы з сучаснай планіроўкай і цікавай архітэктурай. Усе калгаснікі маюць магчымасць весці падсобную хатнюю гаспадарку, мець уласныя сады і агароды. Гэта дае не толькі значны дадатковы грашовы прыбытак пры рэалізацыі сваёй сельгаспрадукцыі, але і непасрэдна прадукты харчавання самай высокай якасці для ўсёй сям'і.

Чым жа, пытаецца, яшчэ не задавальняе вясковас жыццё? Галоўнае тут, на мой погляд, ненармраваныя рабочы дзень: нам бы хацелася, каб ён быў не большы, чым у горадзе. Можна дадаць яшчэ пакуль што недастатковую механізацыю і аўтаматызацыю працы, не заўсёды якасную і разнастайную работу культурветустановаў, ад чаго ў значнай ступені залежыць агульны культурны ўзровень селяніна, асабліва моладзі.

— Што ж значыць паняцце: культурны ўзровень сучаснай вёскі, яе жыхары?

— Як і ў горадзе, гэта азначае адукаванасць, інтэлектуальнае развіццё, адсутнасць малапрадукцыйнай фізічнай працы, усе неабходныя сучасныя бытавыя зручнасці, магчымасць выбару, у залежнасці ад густу і схільнасцей, віду адпачынку як у час водпуску, так і па выхадных днях, пасля работы, культура ўзаемаадносін у калектыве і дома і нават такія

рэчы, як уменне іграць на музычных інструментах, з густам апранацца, весці гутарку, ведаць правільны этыкету, разбірацца ў мастацтве...

— Такім чынам, ніякіх асобых умоў ці напрамкаў у выхаванні маладых вяскоўцаў не існуе!

— Адкажу пытаннем на пытанне. А што, хіба вясковыя людзі нечым істотным адрозніваюцца ад гарадскіх?

— Мяне запрасілі ў ваш калгасны дзіцячы сад. Цудоўны дзіцячы сад! І без усялякіх дабаўленняў, нахшталт: «для вёскі вельмі добра». Дык там уся сістэма выхавання заснавана менавіта на тым, што гэта сельскія дзеці. Малыя, напрыклад, арыентуюцца выхавальнікамі галоўным чынам на сельгасгаспадарчую працу. Дзяўчынкі гуляюць у даярак, хлопчыкі — у трактарыстаў. Методыка такой гульні, распрацаваная мясцовымі педагогамі, нават была прадстаўлена на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве.

Карацей, усё робіцца для таго, каб вясковая моладзь і ў будучыні не мяняла свайго сацыяльнага становішча. Ці не адбываецца, у такім выпадку, якога-небудзь ушчыслення права моладзі самастойна выбіраць свой лёс? У вёсцы нараджаецца шмат таленавітых людзей, якія марачаць аб навуцы, мастацтве, космасе...

— Так, мы ўсе патрыёты сваёй малой радзімы. І старэйшым, безумоўна, хочацца, каб моладзь заставалася, як кажуць, «на зямлі». Але менавіта таму, што свае мясціны такія дарагія, нам будзе вельмі прыемна, калі наш калгас выхавае будучага акадэміка ці касманаўта, пісьменніка ці народнага артыста, таленавітага інжынера, музыканта... Увесь сацыяльны і культурны ўздым у сённяшняй вёсцы скіраваны на тое, каб значна палепшыць жыццё ў правінцыі, стварыць спрыяльныя ўмовы для развіцця сапраўднага таленту, прызвання.

У мясцовай сярэдняй школе педагогі вельмі ўважліва ставяцца да ўсіх сваіх выпускнікоў. У нас, як і ў многіх іншых месцах рэспублікі, ужо стала правілаю даваць калгасныя накіраванні для паступлення ў вышэйшыя навучальныя ўстановы нашым хлопцам і дзяўчатам. У такім выпадку калгас бярэ на сябе абавязальнасць і матэрыяльнай дапамогі ім — усе студэнцкія гады выплачваць калгасную стыпендыю. Кожнае лета мы выдаём па некалькі такіх рэкамендацый.

У «Камінтэрне» ёсць доб-

рая музычная школа, дзе працуюць дванаццаць кваліфікаваных педагогаў. Дарэчы, двое з іх скончылі кансерваторыю, а двое — інстытут культуры ў Ленінградзе. Безумоўна, галоўная іх мэта — з дапамогай музычнай адукацыі спрыяць росту агульнай культуры на сяле, выхоўваць гарманічна развітых людзей. Але калі яны бачаць у юных выхаванцаў асаблівую любоў да музыкі, вялікія здольнасці і жаданне вучыцца далей, то робяць усё магчымае, каб такі чалавек здзейсніў сваю мару.

А трэнеры нашай калгаснай конна-спартыўнай школы — ёсць і такая ў нас! — мне здаецца, лічаць амаль ці не ўсіх сваіх выхаванцаў не менш, як будучымі чэмпіёнамі краіны.

Вельмі многа вясковай моладзі кожны год адпраўляецца ў горад на вучобу. І значная частка іх вяртаецца потым дадому без усялякага прымусу, па ўласнаму жаданню. Так, работа ў горадзе заўсёды знаходзіцца, але маладыя спецыялісты ведаюць, што і ў роднай вёсцы цяпер можна жыць і працаваць не менш цікава і напружана, з вялікай карысцю для ўсяго грамадства. Сучаснай сельскай гаспадарцы патрэбны і інжынеры самых розных профіляў, і эканамісты, і высокакваліфікаваныя педагогі, і прафесійныя музыканты, мастакі... Сёння інакш нельга.

— Як часта пытанні культуры, сацыяльнага развіцця разглядаюцца кіраўніцтвам калгаса?

— Практычна кожны дзень вырашаюцца якія-небудзь справы такога характару, бо «культурная» гаспадарка ў нас немалая. Глядзіце самі: школы (сярэдняе, васьмігадовае, музычная), чатыры сельскія клубы са стацыянарнымі кінаўстаноўкамі, Дом культуры на цэнтральнай сядзібе, дзве перасоўныя кінаўстаноўкі, чатыры бібліятэкі і, безумоўна, наш гонар — спартыўны комплекс, які каштаваў «Камінтэрну» мільён рублёў. За мінулы год на сацыяльна-культурныя мэты калгас выдаткаваў 250 тысяч рублёў.

І зараз мы выйдзем вялікае будаўніцтва.

— А якая доля збудаванняў сацыяльна-культурнага прызначэння?

— Амаль палова ад ўсяго, што будзецца. Часам бывае нават цяжка і падзяліць, што аднесці да вытворчага будаўніцтва, а што да сацыяльна-культурнага. І калі з залай урачыстай рэгістрацыі шлюб ўсё зразумела, то вось, напрыклад, асфальтаванне дарогі да чаго аднесці? Яны і ё творча неабходнасць, і адначасова гавораць пра культурны ўзровень вёскі. Ці яшчэ. З горада праводзіцца ў калгас цеплатраса. Яна

прызначана для абагравання ферм, а разам з тым і кватэры сялян будуць мець зручнае «чыстае» паравое аццленне. Тое ж самае і з газаправодам. У наступным годзе ў нашы дамы прыродны газ будзе прыходзіць па трубах. Усё гэта таксама вельмі важна з пункту гледжання палепшэння бытавых умоў і бытавой культуры.

— Чым жа захапляюцца, як праводзяць вольны час калгаснікі з «Камінтэрна»?

— Як я ўжо казаў, у калгасе ёсць вельмі добрая конна-спартыўная база, куды, зразумела, цягнуцца больш за ўсё малодшае пакаленне камінтэрнаўцаў.

У нас шмат аматараў мастацкай самадзейнасці. Гэты від адпачынку папулярны ў людзей практычна ўсіх узростаў. Калі мы даём канцэрт «сваімі сіламі», то ў ім бывае да 150 непасрэдных удзельнікаў. Тут наш гонар — хор механізатароў. Здаецца, адпрацаваў дзень на трактары, камбайне, у рамонтнай майстэрні — ці да спеваў тут? Але ж не. Хлопцы займаюцца ў хоры з задавальненнем — знаходзіцца і час, і жаданне. А як прыемна глядзець на іх на сцэне, такіх паднятых, удалых, у элегантных белых канцэртных касцюмах... Між іншым, калгас закупаў іх у Мінску, і каштавалі яны нам больш за восем тысяч рублёў.

Ёсць у «Камінтэрне» свой вакальна-інструментальны ансамбль, які выконвае сучасную музыку для моладзі. Гэты калектыў — абавязковы ўдзельнік амаль усіх вечароў адпачынку.

Задавалены ў нас і аматары прафесійнага мастацтва. За апошні час на калгаснай сцэне выступалі артысты з Мінска, Магілёва, Кіева, Львова, Сімферопалю...

— Ваша гаспадарка мае свой калгасны музей. Я была там і бачыла, што яго экспазіцыя даволі разнастайная і цікава расказвае пра гісторыю развіцця гэтых мясцін, жыццё тутэйшых людзей. Якую ролю адыгрывае музей у сённяшнім жыцці «Камінтэрна»?

— Ведаецца, у многіх сем'ях збіраюць асабістыя хатнія архівы: старыя, але вельмі дарагія для ўсіх рэчы — фотаздымкі, пісьмы, дакументы. Гэта дазваляе старэйшым нібы зноў убачыць перажытае, моладзі — глыбей адчуць свае карані, пазнаць, «адкуль пайшлі, ёсць і будзем». Вось так і калгасны гісторыка-краязнаўчы музей. Ён для ўсіх нас стаў калектыўным архівам вялікай сям'і — калгаса «Камінтэрн», навакольных вёсак. Ён дапамагае нам, пакаленню васьмідзесятых, прыадчыніць за слону мінулае і такім чынам лепш ацаніць тое, што мы маем сёння.

Гутарку правяла
Галіна УЛІЦЕНАК.

НАШ
КАЛЯНДАРГЕНАДЗІЮ
БУРАЎКІНУ—
50 ГАДОЎ

Дваццаць васьмага жніўня Генадзю Бураўкіну, пісьменніку, актыўнаму грамадскаму дзеячу, спаўняецца 50 гадоў.

Нарадзіўся ён у вёсцы Шуляціна на Віцебшчыне. Скончыў Белдзяржуніверсітэт. Быў карэспандэнтам газеты «Правда» па Беларусі, узначальваў маладзёжны часопіс «Маладосць». З 1978 года — старшыня Дзяржкамітэта БССР па тэлебачанні і радыёвяшчанні. У складзе дэлегацыі рэспублікі ўдзельнічаў у рабоце XXXI сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. Калі пералічваць усе званні, узнагароды Генадзю Бураўкіна, атрымаецца доўгі спіс, чытаючы які, можна забыцца на асноўную службу, на асноўны абавязак. Генадзь Бураўкін — паэт.

Нібы назвы розных мясцін — урочышчаў, лугавін, узлескаў, гучаць назвы яго кніг: «Майская просінь» (першы зборнік выйшаў у 1960 годзе), «З любоўю і нянавісцю зямлюю», «Дыханне», «Жніво», «Выток», «Варта вернасці», «Пяшчоты». Сёлета ў выдавецтвах Мінска і Масквы выйдзе двухтомнік на роднай мове, аднатомнік на рускай, Варта гаварыць пра Генадзю Бураўкіна і як пра палымянага публіцыста, празаіка, аўтара сцэнарыяў мастацкіх і дакументальных фільмаў, паэта, чые вершы на крылах цудоўных мелодый паляцелі да лёка ў свет.

Паэт, які аб'ездзіў усё свет, сваёй творчасцю змагаецца супраць зла, што замінае людзям жыць ішчасліва. «Гняздо для птушкі радасці» назваў сваю новую кнігу лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы Генадзь Бураўкін.

СУСТРЭЧА З
МАСКОЎСКИМ
КАМЕРНЫМ

З героямі рамана І. Ільфа і Я. Пятрова «Залатое цяло» сустраліся мінчане, прыйшлі на спектакль у Дом афіцэраў. Гэтай камічнай операй народнага артыста СССР Ц. Хрэнікава пачаў свае гастролі ў сталіцы Беларусі Маскоўскі камерны музычны тэатр пад кіраўніцтвам лаўрэата Ленінскай прэміі Б. Пакроўскага. У афіцэрскай адукацыі сваё лепшыя пастаноўкі. Сярод іх — «Шлюбны вяселье» Д. Расіні, «Граф Каліостра» і «Чаканне» М. Тарьвердзе і іншыя спектаклі. На працягу двух тыдняў госці знамятацтвам.

ПРЫСВЕЧАНА РОДНАМУ ГОРАДУ

У канцы мінулага года ў выдавецтве «Польмя» ў серыі «Па роднаму краю» выйшла кніга У. Дзянісава «Плошча Свабоды ў Мінску». Яна змяшчае шмат самых разнастайных і цікавых звестак і пра плошчу — ужо прызнаны помнік беларускага горадабудаўніцтва, і пра захаваныя на ёй помнікі, якія, па сутнасці, вы-

значалі архітэктурнае аблічча старога Мінска ў цэлым.

Гісторыя будынкаў і іх архітэктурныя асаблівасці раскрываюцца ў кантэксце впаўняння аб заканамернасцях фарміравання архітэктурнага ансамбля цэнтра Мінска.

Чытач даведваецца тут многа новага і цікавага пра тыя

пабудовы, якія ўжо можа не раз бачыць, да якіх прывык. Напрыклад, падрабязна прасочваецца гісторыя будаўніцтва буйнейшага на плошчы архітэктурнага комплексу — калегіума езуітаў. Расказваецца пра аб'ёмна-планіровачную структуру і элементы цудоўнага дэкору яго асноўнага будынка. Не меншае значэнне для ансамбля плошчы меў комплекс будынкаў гасцінага двара, хоць яго будаўніцтва адбывалася на працягу доўгага перыяду. Аўтару ўдаецца прасачыць гісторыю будаўніцтва, асабліва перабудоў пачатку XX стагоддзя,

вызначыўшы сучаснае аблічча будынка, а таксама звязаныя з ім гістарычныя падзеі. Таму што менавіта ў гэтым будынку 25 кастрычніка, у той жа дзень, што і ў Петраградзе, была абвешчана Саветская ўлада ў Мінску.

У кнізе прадстаўлены і ілюстрацыіны матэрыялы — графічныя рэканструкцыі помнікаў архітэктуры, многія з якіх выкананы на падставе матэрыялаў, выяўленых аўтарам. Вялікую цікавасць выклікаюць старадаўнія гравюры, акварэлі і фатаграфіі.

С. СЕРГАЧОУ.

МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА
У ГАЛІНЕ ЛІНГВІСТЫКІ

У РУСКАЙ МОВЫ ШМАТ СЯБРОЎ

У Будапешце адбыўся чарговы, VI кангрэс Міжнароднай асацыяцыі выкладчыкаў рускай мовы і літаратуры.

Сёння рускую мову вывучаюць мільёны людзей у 102 дзяржавах, яе выкладаюць ва мяжой 120 тысяч спецыялістаў. Чым тлумачыцца такая цікавасць да рускай мовы?

Я задаю гэтакія пытанні дырэктару Інстытута рускай мовы імя Пушкіна доктару філалагічных навук Віталію Кастамараву — аўтару падручніка «Руская мова для ўсіх», які вытрымаў шэсць выданняў.

Адно з тлумачэнняў шырокага міжнароднага распаўсюджвання рускай мовы ў гэтым, лічыць В. Кастамараў, — што яна сёння мае вялікую фармацыйную каштоўнасць. У гэтым з ёю сапернічае толькі англійская мова: на абедзвюх кадраўца да 75—80 працэнтаў існуючай у свеце інфармацыі. Руская мова сёння — гэта мова магутнай індустрыяльнай дзяржавы. Мова вядучай у свеце школы матэматыкаў, мова дзяржавы, якая займае адно з галоўных месцаў у сусветным гандлі... Не ведаючы рускай мовы, сёння класным спецыялістам ні ў касманаўтыцы, ні ў шахматах... Акра-

мя таго, яе вывучэнне выгадна эканамічна.

— Але такое сцвярджэнне патрабуе разлікаў...

— Яны былі зроблены вучоным з Чэхаславакіі Іозэфам Скацэлем. Ён, напрыклад, даследаваў функцыі рускай мовы ў арганізацыі сацыялістычнай інтэграцыі ў рамках Савета Эканамічнай Узаемадапамогі. Доктар Скацэль паказаў эканамічную карысць ад ведання рускай мовы работнікамі металургічных прадпрыемстваў сваёй краіны. Уявіце сабе: выходзіць на рускай мове кніга, напрыклад, з апісаннем новай тэхналогіі ліцця металу. Пакуль яе перакладаць, адрадагуюць, выдадуць, новая тэхналогія можа ўстарэць. Больш выгадна даплачваць інжынерам за веданне замежнай мовы. Абмен тэхнічнымі і навуковымі навінамі ў такім выпадку адбываецца значна хутчэй.

— І ўсё-такі эканоміка і лінгвістыка — нязвыклые спалучэнне. Больш звыкла: мова і літаратура. Вельмі цікавыя ўспаміны Ката Ломб,

вядомай венгерскай перакладчыцы, якая ведае шаснаццаць моў, як яна ў 1943 годзе ў бамбасховішчы чытала «Мёртвыя душы» Гоголя, уклеіўшы, каб не выклікаць падзэрненні паліцыі, лісты тэкста на кожную другую старонку энцыклапедычнага слоўніка. Вы, напэўна, ведаеце падобныя прыклады...

— Кожны прыходзіць да вывучэння мовы па-свойму. Я б мог успомніць таленавітага перакладчыка рускай літаратуры на сербскую мову, прафесара з Белграда Мілошафа Бобавіча, жыццё якога змянілі раманы Льва Талстога. Але ж справа не ў колькасці прыкладаў... Справа ў тэндэнцыі. А калі гаварыць аб тэндэнцыях апошніх год у матывах вывучэння рускай мовы, то, на мой погляд, пераважаюць матывы жыццёва-базісныя і неабходныя для работы, для вывучэння спецыяльнай літаратуры і г. д.

— У такім выпадку асаблівую ролю набывае распрацоўка метадыкі выкладання рускай мовы, стварэнне ком-

плексу вучэбных дапаможнікаў.

— Для таго і створыны ў 1973 годзе Інстытут рускай мовы імя Пушкіна. У ім вучацца студэнты і павышаюць кваліфікацыю выкладчыкі рускай мовы з 50 краін. 4 тысячы чалавек вучацца ў яго сценах, 2,5 тысячы — за вочна. З таго ж года ў Маскве працуе спецыялізаванае выдавецтва «Русский язык», якое выпускае падручнікі і іншую літаратуру ў дапамогу іншаземцам, што вучаюць рускую мову. У нас набыты вопыт супрацоўніцтва з калегамі з краін сацыялістычнай сядружнасці. Так, сумесна з калектывамі выкладчыкаў і вучоных В'етнама, Кубы, Манголіі мы распрацавалі падручнікі па рускай мове для ўсіх класаў школ гэтых краін. З пражскім тэлебачаннем стварылі гадавы тэлевізійны курс вывучэння рускай мовы. Наш інстытут мае замежныя філіялы ў Варшаве, Будапешце, Празе, Браціславе, Гаване, Улан-Батары, Ханой... Вельмі цесна супрацоўнічаем мы з нацыяналь-

нымі цэнтрамі па вывучэнню рускай мовы ў Сафіі і Лейпцыгу. Раз у тры гады праводзім Міжнародныя алімпіяды школьнікаў на веданне рускай мовы, чарговая алімпіада павінна быць у 1987 годзе. Інстытут аказвае неабходную дапамогу нацыянальным алімпіадам. Адна з іх адбылася сёлета ў маі ў Празе, дзе вучні школ і тэхнікумаў прадэманстравалі выдатныя веды.

У рускай мовы шмат сяброў. З 1967 года функцыянуе Міжнародная асацыяцыя выкладчыкаў рускай мовы і літаратуры, якая аб'ядноўвае сёння звыш 80 тысяч выкладчыкаў, метадыстаў, вучоных з 67 краін. Аб іх клопатах і поспехах рэгулярна расказвае часопіс «Русский язык за рубежом». Сярод аўтараў публікацый, звязаных з падрыхтоўкай VI Міжнароднага кангрэса, можна ўбачыць імёны вучоных з Чэхаславакіі і Балгарыі, ГДР і Венгрыі, Польшчы і КНДР, ЗША і ФРГ, Фінляндыі і Італіі.

Людзі вучаюць мовы, каб зразумець адзін аднаго. Само вывучэнне, даследаванне мовы ўжо збліжае, закладае аснову супрацоўніцтва. І гэта залог узаемаразумення ў іншых галінах, якое так неабходна сёння.

Жанна ВАСІЛЬЕВА.

ПАЧАЛАСЯ РАБОТА НАД САВЕЦКА-МАНГОЛЬСКОЙ
КІНАЭПАПЕЯЙ «ХАЛХІН—ГОЛ, 1939»

«ХАЧУ БЫЦЬ ВЕРНЫМ ГІСТОРЫІ»

Кінастудыі «Масфільм» і «Манголікіно» падпісалі пагадненне аб сумеснай пастаноўцы кінаэпапеі, прысвечанай падзеям на Халхін-Голе ў жніўні 1939 года. Выхад карціны на экраны будзе прымеркаваны да паўвекавага юбілею перамогі савецкіх і мангольскіх воінаў над японскімі мілітарызамі.

У рабоце над фільмам, названым «Халхін-Гол, 1939», прымаюць удзел сцэнарыст Анатолій Усаў і рэжысёр Уладзімір Чабатароў. Зварот гэтых майстроў савецкага кіно да тэмы баявога брацтва не выпадковы. Біяграфіі абодвух так ці інакш звязаны з вайной, абодва поўныя ўдзячнай памяці пра тых, хто аддаў жыццё за родную краіну і дружалюбныя краіны. Расказвае Уладзімір Чабатароў:

— Падзеі на Халхін-Голе, калі японская ваеншчына вераломна пачала агрэсіўныя дзеянні супраць брацкай Манголіі і калі наша краіна, верная саюзніцкаму абавязку і ў адпаведнасці з міжрадавым пагадненнем прыйшла на дапамогу, адыгралі важную ролю ў фарміраванні поглядаў маіх ровеснікаў — маладых людзей, якія толькі ўступалі ў жыццё. У той час я быў курсантам артылерыйскага вучылішча і добра помню, з якім нецярпеннем мы чкалі паведамленняў аб ваенных дзеяннях на Халхін-Голе, ведалі імёны герояў. Помню сустрэчы нашых курсантаў з воінамі Чырвонай Арміі — лётчыкамі, танкістамі, якія праславіліся ў тых баях. Гэтыя людзі былі для нас прыкладам высокай мужнасці. І хто б мог падумаць, што праз некаторы час нам самім прыйдзеца абараняць Радзіму ад фашысцкіх агрэсараў!.

Рэжысёр Уладзімір Чабатароў належыць да таго пакалення, якое прыняло на сябе галоўны ўдар у 1941 годзе. Ён прайшоў Вялікую Айчынную вайну ад пачатку да канца, быў разведчыкам, мае ўзнагароды. Дэмабілізаваўшыся, паступіў ва Усесаюзнае дзяржаўнае інстытут кінематаграфіі на рэжысёрскі факультэт.

Галоўнымі сваімі работамі Уладзімір Чабатароў лічыць тыя, у якіх ён расказвае пра ваеннае юнацтва. Запомніліся яго служкі «Дзікі мёд», «Як Вас цяпер называць?», тэлевізійны серыял «Батальёны просіць агню» паводле рамана Юрыя Бондарова. У апошнім фільме Уладзіміра Чабатарова «Трывожны вылет» героямі сталі афіцэры-верталётчыкі адной з пагранічных застаў у нашы дні — людзі моцных характараў і абвостранага пачуцця абавязку.

Выхаванне патрыятызму — вядучая тэма творчасці і сцэнарыста Анатолія Усавы.

— Я нарадзіўся ў тым самым 1939 годзе, калі адбываліся памятныя для многіх баі на мангольскай граніцы, — гаворыць ён. — Па адукацыі гісторык, я доўгі час займаўся вывучэннем перадаважнага перыяду, у тым ліку падзей на Халхін-Голе. У рабоце над сцэнарыем кінаэпапеі выкарыстоўваю не толькі прафесіянальныя веды, але і асабісты ўражанні. У дзяцінстве я, сын ваеннага, жыў у Савецкай Гавані, дзе водгук героікі Халхін-Гола быў у той час адчуваальны яшчэ даволі моцна.

Анатолій Усаў пасля гістарычнага факультэта Горкаўскага ўніверсітэта скончыў Вышэйшыя сцэнарныя курсы пры Дзяржкіно СССР.

— Я хачу быць верным гісторыі, — гаворыць сцэнарыст. — Рашыў адпор, дадзены савецкімі і мангольскімі воінамі захопнікам, ацвярозіў іх. Японія так і не асмелілася напасці на СССР у другой сусветнай вайне. У сутыкненні з японскімі мілітарызамі, якія развязалі ваенны канфлікт, загінула нямала салдат. Звяртаючыся да Халхін-Гола 1939 года, мне хацелася б выклікаць у глядачоў думку аб згубнасці ўсялякай вайны.

Разам з маім сааўтарам, вядомым мангольскім літаратарам і рэжысёрам Г. Жыгжыдсурэнам маем намер паказаць лёсы асобных людзей — рускіх, манголаў, японцаў, у якіх адлюстраваліся той час. У нашым фільме будзе дзейнічаць цэлы шэраг персанажаў, якія маюць рэальных прататыпаў: Жукаў, які на Халхін-Голе прыняў першае баявое хрышчэнне як буйны военачальнік, Сталін, Чойбалсан, камбрыг Якаўлеў, Герой МНР Дандар. Адна з дзеючых асоб — ваенны карэспандэнт, праваобразам якога паслужыў вядомы савецкі пісьменнік К. Сімануў.

Спадзяёмся, што новая кінаэпапея паслужыць папярэджаннем агрэсарам, якія імкнуцца ўцягнуць свет у ядзерную катастрофу.

Марына ІСЦЮШЫНА.

Нямала на Брэстчыне самадзейных калектываў, а гэты — адзін з найбольш вядомых. Ён у поспехам выступаў нават у тэатры оперы і балета БССР, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі ў час чарговага Усесаюзнага Тыдня музыкі для дзяцей і юнацтва, радаваў сваім майстэрствам удзельнікаў III фестывалю дружбы моладзі СССР і Кубы, тройчы гастраліраваў у Польскай Народнай Рэспубліцы. Паездкі па Народнай Беларусі і злічыць немагчыма.

«Лялькі» — гарэзлівыя, прыгожыя, уражлівыя, вясёлыя і... таленавітыя. «Лялькам», якімі нязменна кіруе Ганна Ліхман, хутка споўніцца дваццаць гадоў. За гэты час было дадзена больш за трыста канцэртаў. Вядома, склад калектыву неаднаразова абнаўляўся: прыходзілі новыя ўдзельнікі, даволі часта хлопчыкі і дзяўчынкі прыводзілі сваіх малодшых братоў і сясцёр. У праграме ансамбля беларускія народныя танцы «Бульба», «Крыжачок», «Лявоніха», іншыя цікавыя харэаграфічныя кампазіцыі і сольныя нумары. За выдатныя творчыя поспехі ансамблю «Лялькі» прысвоена ганаровае званне лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола Беларусі. НА ЗДЫМКАХ: выконваецца танец «Лялькі»; сябры; нішто лёгка не даецца. Фота У. КРУКА.

РЭПАРТАЖ 3 ЭТНАГРАФІЧНАЙ ЭКСПЕДЫЦЫІ

АД ПРАДЗЕДАЎ СПАКОН ВЯКОЎ...

На пачатку ліпеня з варот Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута выехалі два аўтобусы. Кірунак аднаго ляжаў на Магілёўшчыну, у Шклоўскі і Мсціслаўскі раёны, другога — на Мядзельшчыну. У іх салонах разам з прафесійнымі этнографамі, якія працуюць над стварэннем музея пад адкрытым небам, і архітэктарамі «Белрэстаўрацыі» ў экспедыцыю выехалі студэнты аддзялення інтэр'ера і абсталявання мастацка-прамысловага факультэта. Праз колькі год хлопцы і дзяўчаты стануць дыпламаванымі мастакамі, будуць працаваць над інтэр'ерамі школ, тэатраў, цэхаў фабрык і заводаў, а пачаць вырашана са знаёмства з традыцыйным абсталяваннем беларускай сялянскай хаты, прадметамі побыту, дваровай забудовай.

Летась студэнты з аддзялення мастацкай апрацоўкі металу пазнаёміліся з узорамі народнага кавальства ў час этнаграфічнай экспедыцыі па Падняпроўі. Інцыдэнтам гэтай справы стала рабочая група па стварэнню музея народнай архітэктуры і побыту. Выкладчыкі і студэнты інстытута вельмі зацікаўлена аднесліся да прапановы ўключыцца ў вывучэнне і пошук помнікаў этнаграфіі, прыняць удзел у іх аднаўленні. Вось і сёлета група мастакоў-металістаў выехала ў вёску Хвоева Нясвіжскага раёна, каб у вясковай кузні сваімі рукамі выкаваць ручкі, клямкі і скобы для карчмы мінулага стагоддзя, перавезенай з тутэйшых мясцін у музей.

...Малюнічыя краявіды Мядзельшчыны. Зіхаціць за прыдарожнымі пасадкамі возера Баторына, праз некалькі хвілін удалечыні бачна возера Мясра. Яшчэ нейкія паўгадзіны — і вачам адкрываюцца прасторы Нарачы.

Дарога Полацк—Вільнюс, на ўскрайку жытнёвага поля, каля бяроз, указальнік у бок вёскі Варашылькі. З-за ўзгорка бачны кронны старых клёнаў і ліп, стрэхі. Калі ўязджаеш у вёску, уражвае яе забудова. Паабалал брукаванай вуліцы шчыльна стаяць вяночныя двары, традыцыйны ў мінулым тып сядзібы беларускага Паазер'я.

Спыняемся ля аднаго з двароў: таксама кругавая забудова, пасярэдзіне — высокі свіран. Пацягнулі ад часу дошкі на франтоне хаты разыходзяцца з-пад канька сонечнымі прамянямі. Нас сустракае гаспадар, Міхаіл Бірча, яму 81 год. Ён крыху здзіўлены: столькі гасцей адразу!

Знаёмімся, тлумачым, што нас цікавіць яго сядзіба як узор народнага дойлідства, і просім дазволу

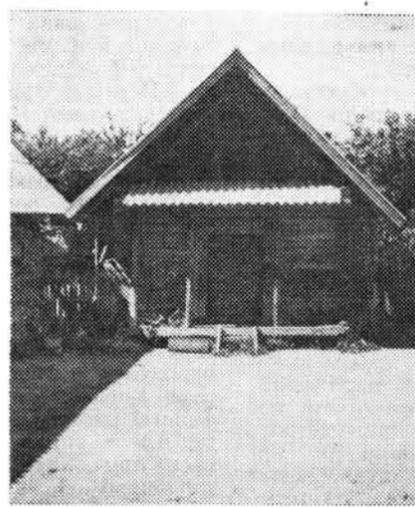
зрабіць абмер і рысункі пабудовы. Тым часам збіраюцца суседзі, аднавяскоўцы, пачынаецца ажыўленая гутарка. Антон Знарвіч (яму 67 гадоў) дзеліцца ўспамінамі аб мінулым вёскі: многае чуў ад бацькоў, нямаю памятае сам. У пачатку стагоддзя Варашылькі налічвалі каля сарака двароў — пасяленне досыць вялікае, калі ўлічыць, што ў мінулым у Паазер'і пераважалі маладворныя вёскі, як напрыклад, суседнія Сёмкі, куды, па сведчанню тутэйшых старажылаў, некалі ўваходзіла толькі сем двароў. Зямля была размеркавана надзеламі-шнурамі. Пераважалі сядзібы ў паўнадзелу. Цэлы надзел (валоку) мелі ўсяго тры гаспадары. Непадалёку, ля берагоў рэчкі Страчы, знаходзілася вясковая сенажаць. Жыллё складалася з хаты, халодных, а ў каго і цёплых сцяней (стаяла печ), варыўні, каморы. Сядзібы былі агароджаны яловымі парканамі, ля асобных хат разбіты палісаднікі. У канцы сядзібы стаялі гумны і пуці-адрыны, ля сажалак — банькі. На ўсю вёску было шэсць студняў з жураўлямі...

Студэнты бяруцца за працу, пачынаюць мераць пабудовы, рабіць замалёўкі. Аднак не ўсё з першага разу атрымліваецца. Са здзіўленнем заўважаюць, што не кадта проста зрабіць дакладную замалёўку сцяны, разабрацца ў перавязцы бявенняў. Уражвае кемлівасць і густ, рацыянальнасць і дакладнасць народных майстроў. Стараства групы Валодзя Пратасеня задае адно пытанне за другім, імкнецца хутчэй ва ўсім разабрацца, дапамагчы таварышам... У час адпачынку Жэня Вахрамееў з задавальненнем сяча дровы, яму вельмі падабаецца вясковая праца. Ліля Крыжановская малюе студню.

— Бач, як прыгожа дзедаўскую студню намалювала, — заўважаюць суседзі, — усё жыццё чэрпай ваду з яе! А гаспадар усміхаецца, яму прыемна быць побач з уважлівай, працавітай моладдзю, здаецца, і сам памаладзеў.

Этнограф Ядвігу Андронаву вельмі цікавіла, як выглядала і чым было абсталявана жыллё і пабудовы ў мінулым. Гадзінамі ад яе не адыходзілі вяскоўцы. Трэба ж успомніць, як раней стаялі стол і ложкак, канапа, дзе вісеў лучнік, паліцы для посуду, дзе стаялі куфар, кублы і дзежы. Некалі гэтыя рэчы мелі пэўнае месца, вызначанае стагоддзямі развіцця сялянскага побыту.

К канцу трэцяга дня ўжо была замерана кожная пабудова сядзібы, кожнае бявенца. Студэнты развіталіся з Міхаілам Антонавічам, ім не царпіцца пачаць замалёўкі іп-

тэр'ераў пабудовы. Пачынаюць мастакоў вабіць колер вышмальцаванага рукамі старога дрэва, белізна печы на фоне цёмных сцен і столі, сноп сонечнага святла ў акенцы каморы, дзе ў паўзмроку вядзе на гарышча лесвіца, старая шафа, зэдлік. Адзін асабліва ўпадабаў інтэр'ер свірна: уздоўж высокія засекі, дзяжа і кубел ля сцяны, кавальскія вагі пад столлю. Другі малюе печ, трэці — багата ўпрыгожаную разбой шафу. Побач стаяць гаспадыня, ёй цікава, якой атрымаецца старая шафа на малюнку. У адносінах паміж сялянамі і студэнтамі хутка ўсталяваліся шчырасць і добразычлівасць.

Засталася задаволеная вынікамі экспедыцыі і этнограф Марына Зыль. Ёй удалося набыць для музея канапы, шафы, стары ложкак, прыгожы зграбны вазок. Прышлося з Мінска нават прыслаць фургон, каб забраць гэтую калекцыю.

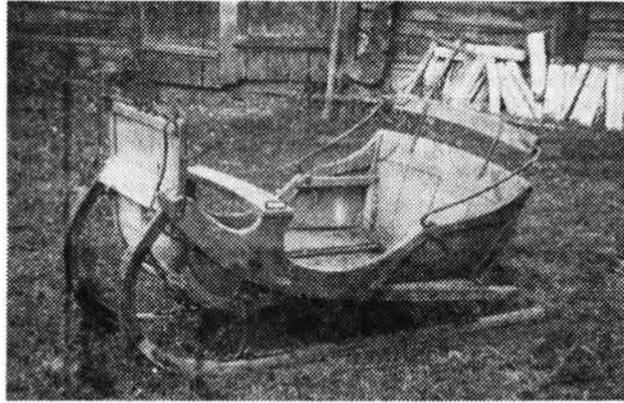
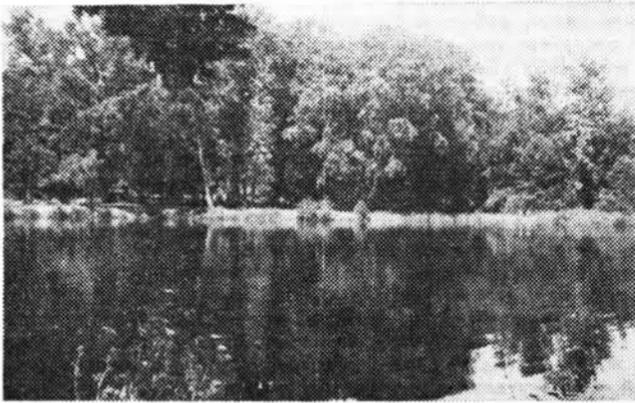
У свабодны час знаёміліся з ваколіцамі Варашылькі. Калісьці тут было шмат маёнткаў дробных паноў. Высокай сцяной узнімаецца зеляніна старога парку ў вёсцы Камарова: цудоўныя дрэвы, алеі, сажалкі.

Хутка прыйшла пара вяртання. І вось ужо ўпакаваны ў рукакі альбомы з накідамі і малюнкамі, зробленымі на Мядзельшчыне. Магчыма, сёння на іх старонкі лялі тэмы і вобразы будучых творчых работ заўтрашніх мастакоў.

Аляксандр ЛАКАТКО,
архітэктар.

НА ЗДЫМКУ: клець. (Вёска Варашылькі Мядзельскага раёна); парк у колішнім маёнтку. (Вёска Камарова Мядзельскага раёна); вазок. (Вёска Камал Пастаўскага раёна).

Фота аўтара.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

ЗАЦІРКА

Прасеяную пшанічную мuku злёгка падсмажыць на патэльні без масла да светла-карычневага адцення, дабавіць крыху вады, сметанковае масла, яйкі, соль. Усё старанна перацерці. Атрыманая рваная камячкі цеста засыпаць у каструлю з кіпячым малаком. Варыць на невялікім агні, перыядычна памешваючы.

1,5—2 шклянкі мукі, 1—2 яйкі, 30—40 грамаў сметанковага масла, 6—7 шклянак малака, соль.

ШЫЙКА ГУСІНАЯ

Шыйку гуся абпаліць, ачысціць, прамыць і нацерці молатым перцам і соллю. Прыгатаваць рассыпістую грэцкую ці ячную кашу, перамяшаць з дробна нарэзанымі і абсмажанымі на салі рэпчатой цыбуляй і кавалачкамі гусінай печані, начыніць шыйку, зашыць з абодвух бакоў. Пакласці ў гаршчок, памазаны тлушчам, дабавіць крыху вады, дробна нарэзаны карань пятрушкі, рэпчатую цыбулю, лаўровы ліст, закрыць крышкай і паставіць у печку ці духоўку.

1 шыйка гуся, 0,5 шклянкі грэцкіх ці ячных круп, гусіная печань, 50—80 грамаў тлушчу, 0,5 цыбуліны, 1 карань пятрушкі, лаўровы ліст, перац, соль.

КАША З ГАРБУЗА

Спелы гарбуз пачысціць, прамыць, разрэзаць на невялікія кубікі, пакласці ў кіпячую ваду, дабавіць цукар, соль і варыць. Гарбуз працерці, дабавіць звараную прасяную ці манную кашу, крухмал, соль, малако, сметанковае масла, перамяшаць і паставіць у печ ці духоўку на 20—30 мінут.

600—650 грамаў гарбуза, 2—3 столовыя лыжкі прасяной ці маннай кашы, 0,5—0,75 шклянкі малака, 1 чайная лыжка бульбянога крухмалу, 2 столовыя лыжкі сметанковага масла, 1 столовая лыжка цукру, соль.

САРОКА-ЗЛАДЗЕЙКА

Нядаўна на дачы, калі я займаўся звычайнымі гаспадарчымі справамі, адбыўся цікавы выпадак.

Дзень выдаўся гарачы, таму я зняў куртку, гадзіннік і паклаў на траву. Так заняўся, што не заўважыў, як да маёй курткі падляцела сарока. «Што яна знайшла ў кішэні?» — здзіўлюся я. І тут скеміў. Бранзалет ад гадзінніка.

З жалем я паглядзеў услед крылатай зладзейцы, якая ўселася на самай вершліне бярозы. У дзюбе яна трымала гадзіннік. Падбег я да дрэва, крыкнуў. І тут нечаканасць: падляцела другая сарока, і пачалася бойка. Паядынак скончыўся ў маю карысць. Да ног упаў знявечаны гадзіннік.

А. КОСАЎ.

СПОРТ

Пасля завяршэння групавых турніраў X жаночага чэмпіянату свету жанчын па баскетболу ў Мінску і Вільнюсе ўсе каманды сабраліся ў Маскву, дзе правялі заключныя гульні. У рашаючым матчы сустрэліся зборныя СССР і ЗША. З лікам 108:88 перамаглі амерыканкі. Сярэбранымі медаламі ўзнагароджаны ігракі мінскага

«Гарызонт» Ірына Губа і Ірына Свірыдзенка.

А ў сталіцы Беларусі фінішаваў буйны міжнародны турнір па шашкетных шашках. Усе прызавыя месцы занялі савецкія спартсмены: М. Каранеўскі, А. Валякін, Г. Валнерыс. Беларускія шашкысты А. Прэсман і В. Свізінскі выканалі на гэтых спаборніцтвах нормы міжнародных майстроў.

Вялікі поспех выпай на долю юніёраў-барцоў класічнага стылю нашай рэспублікі. Яны склалі касцяк зборнай

СССР на першынстве Еўропы, якое прайшло ў Швецыі. Першыя месцы ў сваіх катэгорыях занялі мінчане М. Палазнік, А. Бацула і гамяльчанін І. Пятрэнка. Н. Ях'яеў з Гомеля заваяваў бронзавы медаль.

Яшчэ адна група беларускіх спартсменаў прыняла ўдзел у матчы лёгкаатлетаў-юніёраў зборных СССР і ГДР, што адбыўся ў Карл-Маркс-Штаце. Пераможцамі сталі У. Сасімовіч (кап'е), В. Алісевіч (молат), А. Суднік (бег на 800 метраў).

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1373